

Forslag til innspill til stortingsmelding om kvalitet i høyere utdanning fra Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet

Kunnskapsministeren inviterer i brev av 18.02.2016 alle høyere utdanningsinstitusjoner til å komme med innspill til den kommende stortingsmelding om kvalitet i høyere utdanning. Kunnskapsdepartementet (KD) ønsker å lage en stortingsmelding som skal bidra til å styre og motivere til mer effektivt og målrettet arbeid for økt kvalitet i studiene. Kvalitet er et sammensatt fenomen. Det finnes ingen en enkel og entydig definisjon av begrepet, og det er mange faktorer som er viktige når kvalitet skal vurderes og måles. Fra Kunnskapsdepartementets side har det i flere sammenhenger blitt vektlagt at det mangler en enhetlig tilnærming til kulturbegrepet i høyere utdanning, dermed også gode måter å sammenligne på tvers.

Kunnskapsministeren redegjør i brevet for fem sentrale faktorer for utdanningskvalitet og har formulert en rekke spørsmål til hvordan kvaliteten i norsk høyere utdanning kan styrkes. Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet (UiT) vil i det følgende besvare kunnskapsministerens spørsmål.

Nasjonale utfordringer

Spørsmål 1: Hva mener dere er de viktigste utfordringene nasjonalt for å løfte kvaliteten i norsk høyere utdanning?

UiT ønsker å trekke fram fire utfordringer som styret anser å være avgjørende både nasjonalt og lokalt for å løfte kvaliteten i norsk høyere utdanning.

1. Økt status for utdannings- og undervisningsarbeid

Arbeidet med å øke status for arbeid med undervisnings- og utdanningsarbeid er avgjørende for å øke kvaliteten på utdanningene. Dette arbeidet spenner seg fra den enkelte forelesers kompetanse og ferdigheter i undervisningssituasjonen, meritteringsordninger og til nasjonale incentivordninger for å anerkjenne og utvikle fremragende kvalitet i utdanningene.

Det anses som nødvendig å få til et samlet løft både gjennom incentivordninger for hele fagmiljø, enkeltansatte og tiltak som direkte berører undervisningen. Styret ved UiT anerkjenner kompleksiteten i dette arbeidet, og har vedtatt en rekke satsingsområder som skal bidra til å heve kvaliteten på utdanningene og undervisningen. UiT vil i den sammenheng fremheve følgende satsingsområder som nasjonalt relevante og som viktige innspill til kvalitetsmeldinga.

Innføringen av et pedagogisk **meritteringssystem** vurderes som et svært viktig og nødvendig virkemiddel i den helhetlige satsingen på fremragende utdannings- og undervisningskvalitet. Ved UiT er det derfor ikke et spørsmål om hvorvidt det skal innføres et slikt system eller ikke, men hvordan dette kan gjøres på en måte som bidrar til å tydeliggjøre undervisningsoppgaven, styrke dens status, samt heve kvaliteten i undervisning og utdanning.

Utdanningsledelse er avgjørende for god kvalitet. Å finne fram til gode modeller for studieprogramledelse bør derfor være et prioritert satsingsområde for institusjonene og for KD. Ved UiT har utfordringer knyttet til ulike måter å lede studieprogrammene på blitt særlig framtrædende etter fusjonene med etter hvert fire av landsdelens høyskoler. Ulike tradisjoner for programledelse som fusjonspartnerne har hatt, har medført flere varianter og mer sammensatte modeller ved dagens UiT. Gjennom de siste årene har vi gjort et omfattende arbeid med å kartlegge de ulike modellene, herunder hvilke funksjoner, ansvar og fullmakter studieprogramledelsen har, og hvordan programledelsen faktisk

utøves. Hensikten er å utrede fremtidige modeller for studieprogramledelse som legger bedre til rette for arbeidet med studiekvalitet enn det vi ser er tilfelle for noen av modellene vi har i dag.

Mangfoldige studentgrupper, forventninger fra avtakerfelt og teknologisk utvikling setter store krav til våre underviseres **didaktiske kunnskaper og kompetanse**. Vi skal sikre forskningsbaserte utdanninger, men gode digitaliserings strategier når det gjelder både undervisning og eksamen, gjerne over flere campus med god sammenheng mellom teori og praksis. Tid og ressurser til utvikling av denne kompetansen er avgjørende for å øke kvaliteten i utdanningen.

For å kunne følge opp områdene nevnt over er det nødvendig med både lokale og nasjonale **incentivordninger** for å satse på utvikling av utdanning- og undervisningskvalitet. SFU-ordningene bør bli større og mer omfattende, i tillegg til at det bør vurderes andre former for incentivordninger der det distribueres tid og ressurser til utviklingsarbeid innen utdanningsområdet. Lokalt ved UiT er det opprettet et *Program for undervisningskvalitet*¹. Gjennom programmet fordeles det årlig 4,5 millioner kroner til prosjekter som tar utgangspunkt i faglige og pedagogiske utfordringer som det må arbeides med for å styrke undervisningskvaliteten, og derigjennom øke studentenes læringsutbytte og gjennomstrømming. Dette er ett ledd i å sette fokus på og allokere ressurser til satsing på arbeid med utdanningskvalitet.

2. Frafall og gjennomføring

Høyt frafall og lav grad av gjennomføring er en utfordring både nasjonalt og ved UiT. For UiT og for Nord-Norge er gjennomstrømming spesielt viktig. Muligheten for økt verdiskapning i Nord-Norge avhenger delvis av vår evne til å tilføre landsdelen høyt kompetent arbeidskraft. Og siden andelen sysselsatte med høyere utdanning er lavere i vår landsdel sammenlignet med resten av landet², er det avgjørende at vi tar grep for å sikre at de studentene vi tar opp, gjennomfører sine studier uten vesentlige forsinkelser, eller faller i fra.

Det kan være mange grunner til at studenter bruker lengre tid eller faller fra studiene de starter på. Forskningen på området viser i stor grad til at langt de fleste faktorene som spiller inn, spesielt knyttet til frafall, ligger utenfor det institusjonene selv rår over. Desto viktigere er det at vi retter vår innsats mot det vi faktisk kan gjøre noe med.

3. Omfattende studieporteføljer

Den tredje store utfordringen styret har fokus på er arbeidet med gjennomgang av studieprogramporteføljen. UiT har gjennom flere år hatt stort fokus på utviklingen av sin studieprogramportefølje. Universitetsstyret har iverksatt flere gjennomganger av porteføljen med den hensikt å blant annet redusere antall studieprogram, samordne overlappende programmer, og se på muligheter for regionalt og nasjonalt samarbeid om utdanningstilbud.

Også nasjonalt anses det som utfordrende at det totalt tilbys flere studieprogram enn det som er hensiktsmessig, både i forhold til antall læresteder og studenter. Dette er en problemstilling som bør omhandles i den kommende kvalitetsmeldinga.

4. Fusjonerte flercampus-institusjoner

UiT har etter hvert lang og bred erfaring som en av de få institusjoner som har fusjonert tradisjonelle universitetsfag og tradisjonelle profesjonsutdanninger. Dette har bydd på både muligheter og

---

¹ <http://result.uit.no/prosjektmidler/>

² Kilde: Nærings- og handelsdepartementet; Kommunal og moderniseringsdepartementet; Klima – og miljødepartementet. *Kunnskapsinnhenting – verdiskapning i nord*

utfordringer som er viktige å dra nytte av i tiden fremover. Suksessen fra den femårige lærerutdanningen som nå blir mal for hele landet er et direkte resultat av fusjonert ekspertise fra ulike fagmiljø. Men det tar også tid og ressurser å fusjonere studieprogram fra ulike institusjoner som har både ulike geografiske og kulturelle forutsetninger. Utfordringer knyttet til flercampusordninger, digitale løsninger, stedlig ledelse osv. er områder som for mange krever både mye tid og ressurser for å komme fram til løsninger som på sikt vil være kvalitetshevende. Dette er utfordringer som flere og flere institusjoner står overfor, og som verken har kortsikte eller enkle løsninger. Erfaringsdeling innenfor disse områdene bør derfor være av stor interesse for kvalitetsmeldinga.

5. Digitalisering i utdanningene

Den teknologiske utviklingen innenfor læringsformer og læringsmiljø gir store muligheter, men også utfordringer for universiteter og høyskoler. Digitalt støttet undervisning er i ferd med å alminneliggjøres og studentene har store krav og forventninger om digital eksamen, digitaliserte undervisningsmetoder og – læringsmiljø. Det arbeides i mange fagmiljøer med å ta i bruk nye og digitaliserte modeller og verktøy for å imøtekomme denne utviklingen. Det er videre avgjørende at digitaliserte løsninger tas i bruk på en måte som bidrar til å heve kvaliteten i utdanning og undervisning, blant annet ved å legge til rette for god samhandling mellom studenter og mellom studenter og undervisere, og økt læringsutbytte. UiT er i ferd med å vedta en digitaliseringsstrategi som skal bidra til å styrke arbeidet med digitalisering innenfor alle UiTs satsningsområder.

Alle punktene omtales nærmere under de ulike avsnittene i dokumentet.

Fem faktorer for god utdanningskvalitet

Spørsmål 1.1: I teksten har jeg trukket frem fem faktorer jeg mener er avgjørende for god utdanningskvalitet. Er dere enige i at dette er sentrale faktorer? Er det noe vesentlig dere mener mangler i listen?

1. Høye ambisjoner på studentenes vegne

Fagmiljøenes ambisjoner på studentene vegne er både viktig og utfordrende, og vil nok i praksis utspille seg på ulike måter i ulike fagmiljø. Slik punktet er presentert i kunnskapsministerens brev er det imidlertid noe snevert da det kun omtales i form av to ulike kvalitetstiltak (begge kvantitative); tid som brukes på studiet og internasjonalisering/utveksling.

Når det gjelder internasjonalisering ser det i dette punktet ut til at det i all hovedsak siktes til studentutveksling. Ved UiT er internasjonalisering et viktig satsingsområde, der det å øke kvaliteten på studentenes utvekslingsopphold er en del av det. UiT er imidlertid av den oppfatning at økte utvekslingsmuligheter ikke i seg selv er kvalitetsfremmende med mindre de er godt kvalitetssikret og tilfører studiet en faktisk merverdi. Forskningsbaserte og faglig forankrede utvekslingsopphold er en forutsetning for god kvalitet. Et fokus på økt studentutveksling alene er derfor ikke noe som verken kan måle eller indikere god kvalitet. UiT ønsker derfor at fokus dreies fra økt kvantitet når det gjelder utveksling til økt kvalitet. Et annet viktig element i internasjonaliseringsstrategien er institusjonenes evne til å tilby internasjonalt fremragende kvalitet også på hjemmebane, gjennom blant annet internasjonale semester. Alle studietilbud er ulike og må bestrebe seg på å ha internasjonale bidrag som styrker studiet i sin helhet og studentenes totale læringsutbytte. Dette kan etter vår mening ikke måles i antall utvekslingsavtaler eller utreisende studenter, men gjennom en mer helhetlig kvalitativ tilnærming til internasjonalisering og utvekslingsmuligheter. Dette omtales mer inngående under avsnittet om internasjonalisering.

Tid som benyttes på studiet er en utfordring som omfatter både å bli tydeligere på forventet tids- og ressursbruk i det enkelte studiet, samt å utvikle aktiviserende læringsaktiviteter som forutsetter og stimulerer til høyere tidsbruk. Tid som benyttes på studiet er imidlertid bare det kvantitative målet av det enkelte fagmiljøes ambisjon på studentenes vegne, UiT ønsker også å ha fokus på det kvalitative innholdet i denne tiden.

UiT hadde gjerne sett at dette punktet var mer omfattende når det gjelder ulike elementer som inngår i fagmiljøenes strategi for å ha høye ambisjoner på studentenes vegne. UiT er også av den oppfatning at for at ett fagmiljø skal kunne presisere sine høye forventninger til studentene, må de også ha høye ambisjoner på egne vegne. Dette er en viktig del i å både anerkjenne og fokusere på arbeidet med utdannings- og undervisningskvalitet og kunne med fordel vært inkludert i dette punktet.

2. Aktiviserende og varierte læringsformer

UiT støtter punktet om aktiviserende og varierte læringsformer som en viktig faktor for kvalitet i høyere utdanning. Innholdsbeskrivelsen er treffende når det gjelder både fokus på FoU-basert utdanning, bruk av teknologiske nyvinninger, innsikt i innovasjon og praktisk problemløsning. Begrepet aktiviserende og varierte læringsformer i seg selv sier imidlertid lite om både innhold og kvalitet i undervisningen, og må ha som utgangspunkt en nærmere refleksjon og definisjon av det enkelte fagmiljø.

Økt fokus og ressursinnsats på dette området forutsetter etter vårt syn en satsing på undervisning og utdanning i hele sektoren, både når det kommer til økt status for undervisningsarbeid, mer tilgjengelig tid, økt kompetanse og treffende incentivordninger som nevnt tidligere.

3. Kvalitetskultur og utdanningsledelse

Kvalitetskultur er et omfattende og utfordrende begrep. Hva betyr det at et fagmiljø har eller ikke har en kvalitetskultur? De aller fleste fagmiljø vil nok argumentere for at de jobber, mer eller mindre systematisk, innenfor en kvalitetskultur. Hvorvidt ett fagmiljø har eller ikke har kvalitetskultur kan i utgangspunktet bare måles eller omtales i forhold til de elementer en anser at en slik kvalitetskultur inneholder. Utdanningsledelse er ett viktig ledd i det systematiske arbeidet med kontinuerlig utvikling av studiekvalitet, og er ett av de viktigste satsingsområdene til UiT.

4. Studentene som del av et akademisk fellesskap

UiT anser dette som en av de viktigste og største utfordringene i arbeidet med utdanningskvalitet. Arbeid med prosesskvalitet og aktiviserende læringsformer forutsetter at studentene både tar og gis plass på studiet som mer enn reseptive mottakere. Aktiv studentmedvirkning utover representasjonsnivået, legger til grunn at studentene sees på som partnere som skal bidra til både egen og andres utvikling.

Det er ikke alltid lett og overskue tiltak og muligheter når det gjelder metoder og opplegg for å gjøre studentene til en større del av det akademiske fellesskapet. Overgangen fra reseptiv til aktiv mottaker er en stor utfordring i kvalitetsarbeidet, og både kan og må løses ulikt av ulike fagområder. Erfaringsdeling lokalt og nasjonalt blir derfor ett viktig tiltak i denne sammenhengen. Ved UiT kan vi vise til noen eksempler der vi har lyktes i arbeidet med å involvere studentene i arbeidet med å både utforske og utvikle problemstillinger og rammebetingelse som omtales senere.

5. Samspill med arbeidslivet

Samspill med arbeidslivet er avgjørende for god studiekvalitet, både i form av relevans i innhold og samhandling med praksisfeltet. Dette samspillet bør utspille seg på flere ulike arenaer og må følge hele livsløpet til ett studieprogram, fra planleggingsfase til kandidatundersøkelser.

Det er også viktig at studentene kommer i kontakt med nærings- og arbeidsliv i løpet av studietiden. Kandidatundersøkelser (nasjonale og institusjonsvise) viser at studenter som har slik arbeidslivskontakt som en del av studiet, erfarer at overgangen fra studie- til arbeidsliv er enklere – de får jobb raskere og opplever samtidig jobben som relevant for sin utdanningsbakgrunn. Dette bekrefter verdien av et tettere samarbeid med potensielle arbeidsgiver og studenter gir tydelige tilbakemeldinger på at de ønsker slik kontakt i større grad enn det som er tilfelle for mange studier i dag.

Høye ambisjoner og oppfølging av resultater

Spørsmål 2: Hvordan følger styret opp at fagmiljøene har høye ambisjoner på studentenes vegne, jf. også mangfoldet i studentpopulasjonen? Hvordan følges studieprogrammer og fagområder med dårlige resultater opp fra styret og ledelsens side?

Kvalitetssystemet ved UiT legger til grunn en desentralisert modell der utdanningskvalitet skal evalueres og utvikles i dialog med studenter og fagmiljø på det enkelte program. Autonomi og fagmiljøenes eierskap til styring og utvikling av det enkelte studieprogram er avgjørende for god kvalitet og kvalitetskultur. Styret har en overordnet strategisk rolle, og det er en kontinuerlig diskusjon hva slags type informasjon og saker som skal håndteres av styret. Gjennom styremøter, rapporteringer og dialogmøter med fagmiljøene, gir styret retning til UiTs fagmiljø ut i fra en overordnet strategi og målsetning for universitetet som helhet. Styret fattet også beslutninger og gir retning i enkeltsaker der det er avdekket spesiell kvalitetssvikt eller der det er andre store utfordringer som krever styrets oppmerksomhet.

UiT er en institusjon i stor vekst, både når det gjelder geografisk utstrekning og antall studenter og ansatte. Dette legger både føringer og medfører utfordringer for styring og ledelse av studieprogram og fagmiljø i et heterogent og mangfoldig landskap. Ved UiT pågår det en kontinuerlig utvikling av gode og relevante kvalitetsindikatorer som gir styret og ledelsen anledning til å gjøre nødvendige analyser og beslutninger. Dette lagt til grunn, imøtesees KDs ambisjon om å lage en melding som skal bidra til å styre og motivere til effektivt og målrettet arbeid for økt kvalitet i studiene.

Høye ambisjoner på studentenes vegne

UiTs strategi setter høye mål for og ambisjoner på vegne av både fagmiljøene og studentene. Høye ambisjoner er i denne sammenheng forstått som høy kvalitet og kvalitativt høyt nivå på faktorer som utveksling, tidsbruk og karakterer. Vi legger stor vekt på å tilby forskningsbasert utdanning til alle studenter. Et mål er at alle studentene skal få erfaring med forskning i løpet av studietiden, også på bachelornivå, og at det oppleves som verdifullt også for gode forskere å undervise.

Store og heterogene studentgrupper der studenter har ulike forutsetninger, både når det kommer til bakgrunn og finansieringssituasjon, som påvirker deres studiehverdag, er en stor utfordring for fagmiljøene. En anerkjennelse av at studenter også har ulike læringsstrategier setter store krav til fagmiljøenes evne og mulighet til å utøve aktiviserende og varierte læringsformer. UiTs styre har anerkjent disse utfordringene gjennom blant annet arbeidet med å øke fokus på og status for utdannings- og undervisningsarbeid. Det anses som nødvendig å få til et samlet løft både gjennom incentivordninger for hele fagmiljø, enkeltansatte og tiltak som direkte berører undervisningen.

Oppfølging av sviktende studiekvalitet

Kunnskapsministeren spør om hvordan studieprogrammer og fagområder med dårlige resultater følges opp fra universitetsstyrets og ledelsens side. *Dårlige resultater* forstås her som kvalitetssvikt i ett eller flere ledd innenfor det helhetlige utdanningsløpet; fra studenten blir tatt opp til studenten er uteksaminert. Kvalitetssvikt innenfor studieprogrammer og studieretninger ved UiT følges først og fremst opp i det studienære og av de berørte fagmiljøene, og det er fastsatt klare rutiner for dette i

universitetets *Kvalitetssystem for utdanningsvirksomheten* og i enhetenes utfyllende rutiner. Universitetsstyret og ledelsen følger i all hovedsak opp denne type saker gjennom dialogmøter med de ulike enhetene, jevnlig møter med dekanene (utvidet ledermøte), gjennom Strategisk utdanningsutvalg og Forskningsstrategisk utvalg, og gjennom vedtak og styringssignaler som gis i *Melding om forskning og utdanning*, styresaker, orienteringssaker m.v.

Fagmiljøene gjennomfører interne og eksterne evalueringer av alle utdanninger som UiT er ansvarlig for. I tillegg gir tilsyn, Studiebarometeret, nasjonale deleksamener, den nye Underviserundersøkelsen og kandidatundersøkelser et bredt kunnskapsgrunnlag som vi fremover må sikre at følges systematisk opp og brukes aktivt i arbeidet med kvalitetsforbedring. Utvalg og instanser som læringsmiljøutvalget, studentombudet og den anonyme varslingskanalen Si ifra er også arenaer der kvalitetssvikt eller utfordringer knyttet til studiehverdagen kan løstes fra de ordinære og lokale instansene.

Samarbeid nasjonalt og internasjonalt

Spørsmål 3: Hva er det viktigste deres institusjon kan gjøre på egenhånd og i samarbeid med andre, for å styrke utdanningen? Hvordan skal dere fremme kvalitet gjennom tettere allianser med utenlandske miljøer og integrere utdanning bedre i det internasjonale samarbeidet?

Egne tiltak

Som en del av implementeringen av UiTs strategiske plan, er det satt i gang et større arbeid for å se på helheten i våre utdanninger og hvordan vi kan heve undervisningskvaliteten. Som vi tidligere har vært inne på mener vi en nøkkelfaktor i dette er å gjøre undervisning meriterte på lik linje med forskning.

Samkjøring av like eller overlappende studieprogram og gjennomgang av den totale studieprogramporteføljen er også et ledd i arbeidet med å sikre at vi tilbyr engasjerende og aktuelle utdanninger av høy kvalitet. Som vi har nevnt tidligere er en stadig voksende studieprogramportefølje en utfordring både nasjonalt og for den enkelte institusjon. UiT har ved flere anledninger satt fokus på sin voksende studieportefølje uten å nødvendigvis lykkes i særlig grad med å redusere den eller samordne den bedre. Dette har sammenheng med flere ting, blant annet nye fusjoner som for kortere tidsrom bidrar til en økt portefølje. Å samkjøre fusjonerte fagmiljø og studieprogram er en viktig men langsiktig prosess, og det vil i overgangsfaser være flere doble løp av studieprogram. UiT har på nytt satt i gang et arbeid med å gjennomgå porteføljen med den hensikt å redusere omfanget for å skape et større strategisk handlingsrom, og sikre at vi tilbyr riktige og aktuelle utdanninger av høy kvalitet.

Nasjonalt samarbeid

Mange høyere utdanningsinstitusjoner i Norge tilbyr de samme utdanningene, selv om de hver for seg sliter med å rekruttere nok studenter til å etablere og opprettholde et godt og stabilt læringsmiljø. Mange fagmiljøer er for små og sårbare, og ressursene til forskning og høyere utdanning spres ofte for tynt. I stedet for samarbeid og koordinering, konkurrerer mange institusjoner om de samme studentene og de samme lærerkraftene. Større grad av samarbeid om utdanninger og en klarere arbeids- og ansvarsfordeling mellom institusjonene vil kunne tjene sektoren som helhet. Dette gjelder spesielt innenfor små fag og fagmiljøer som ikke nødvendigvis må være egne tilbud ved ethvert universitet og/eller høgskole (vi viser her til Humaniorameldingen og UiTs innspill til denne). Vi har erfart at det er vanskelig å oppnå ønskede resultater gjennom mer eller mindre frivillige SAK-prosesser, uten at det skjer innenfor rammene av en fusjonsprosess.

Kanskje bør utdanningsinstitusjonene ta et større kollektivt ansvar for å få til god regional og nasjonal koordinering av studietilbudene slik at vi sammen kan tilby fremragende utdanninger og fagmiljøer som også konkurrerer internasjonalt om de beste studentene og lærerkraftene? Dersom KD ønsker å spille en mer aktiv rolle for å få til en bedre arbeidsdeling, hilses dette velkommen.

Internasjonalt samarbeid

I Stortingsmelding 14 (2008-2009) *Internasjonalisering av utdanning* ble internasjonalisering av utdanning definert både som et mål og virkemiddel for å fremme økt kvalitet og relevans i norsk utdanning. Utveksling utgjør den største delen av fundamentet for internasjonalisering av studiene. Siden meldingen kom har både økt volum og økt kvalitet i studentutvekslingen vært en nasjonal målsetning. Det har imidlertid vist seg å være utfordrende å både øke volumet og samtidig øke kvaliteten. Erfaringer viser at studentutveksling i seg selv ikke er kvalitetsfremmende, og studier er ikke nødvendigvis av god kvalitet fordi de inneholder utvekslingsmuligheter. Emner og studieprogram blir heller ikke automatisk fremragende fordi de undervises på engelsk, og all internasjonalisering bidrar ikke nødvendigvis til økt kvalitet i utdanning.

Uttekslingskvalitet

Internasjonalisering har en sentral plass i UiTs strategi og de tre siste årene er det gitt styringssignal i UiTs *Melding om forskning og utdanning* om å heve utvekslingskvaliteten, spesielt for utreisende utveksling, som gjennomgående har hatt langt lavere antall enn innreisende utveksling.

Kunnskapsministeren mener at utveksling bør være regelen, ikke unntaket slik det er i dag. Jo flere som velger utveksling, jo viktigere blir kvalitetssikringen av utvekslingsoppholdene. I lys av at det er mulig å ta inntil en tredjedel av bachelorgradsprogrammet og inntil halvparten av mastergradsprogrammet på utveksling, burde utvekslingskvaliteten få mye større oppmerksomhet både nasjonalt og lokalt enn den har hatt til nå. En tredjedel av de utreisende utvekslingsstudentene og nesten halvparten av de innreisende utvekslingsstudentene ved UiT byttet emner etter starten på utvekslingsoppholdet i 2014. Det gir signaler om at det ikke er lagt nok arbeid i å utarbeide kvalitetssikrede emnepakker før utreise. Alle elementer av betydning for utvekslingsoppholdet hos partnerne, og særlig det faglige innholdet må kvalitetssikres. Dette er et nitid arbeid og det krever tid å nå det nasjonale og europeiske måltall for mobilitet.

UiT ønsker å se sin utvikling av kvalitetssikret utveksling i større sammenheng med institusjonens strategiske mål om at internasjonalisering og utveksling skal styrke studiene, og dermed bidra til institusjonens samlede internasjonaliseringskompetanse. Et slikt mål vil imidlertid ikke alltid sammenfalle med den enkelte students mål for utveksling. Svært mange students valg av utvekslingsopphold er destinasjonsstyrt. Kombinert med studentenes ubetingede rett til et utvekslingsopphold, er dette et svakt utgangspunkt for et kvalitativt godt utvekslingsopphold. Vi opplever oftere nå enn tidligere at våre studenter ikke får utvekslingsplass ved ønsket partnerinstitusjon fordi karaktersnittet er for lavt. UiT ser behov for å heve inntakskvaliteten for å bli nominert til utveksling.

Strategiske partnerskap og forskningsbasert utveksling

UiT har tro på å kanalisere utvekslingen i størst mulig grad inn i strategiske partnerskap, der utdanning, forskning, student- og lærerutveksling, og om mulig også praksis, kobles sammen. Det vil styrke studieprogrammene og derigjennom institusjonens kompetanse til selv å bli en god utvekslingsinstitusjon og god på internasjonalisering hjemme (IaH) for det store flertallet av studenter som av ulike grunner ikke reiser ut. Utveksling koblet til strategiske partnerskap vil gi studentene et utenlandsopphold med merverdi i form av et spesifikt faglig tilrettelagt studium utover det som vanligvis tilbys i dag. Det er fortsatt slik at studentene i altfor stor grad tilbys å dra på utveksling som alternativ til å ta valgfrie emner hjemme. Det innebærer at studentene frarøves muligheten for den verdifulle faglige erfaringen det gir å ta fordypning i utlandet. I tillegg til å knytte utveksling sterkere til strategiske partnerskap, bør det være et mål at utvekslingsavtaler i sterkere grad inngås med institusjoner der forskerne har sine fagfeller. Slike partnerskap vil også kunne gi et bedre grunnlag for å få til studentaktiv forskning enn under avtaler der fagfelle-samarbeid er svakt eller ikke-eksisterende.

Det er verdt å utrede om den uforbeholdne retten til utveksling studentene har, bør omdefineres til retten til å være på et gradsprogram med gode, kvalitetssikrede utvekslingsordninger, uavhengig av destinasjon.

UiT ønsker en vurdering av om et (nasjonalt) system for merittering av «fremragende internasjonalt utdanningssamarbeid» kan bli en realitet i framtida. Et slikt system vil kunne bidra til å gi underviserne en utvidet kompetanse og internasjonalisering av studiene et kvalitativt og kvantitativt løft.

Relevans og arbeidsliv

Spørsmål 4: Hva er deres viktigste strategiske grep for å sikre god relevans og en fremtidsrettet høyere utdanning som forbereder studentene på et arbeidsliv i kontinuerlig omstilling?

For UiT er det viktig å opprettholde et godt samarbeid med nærings- og arbeidsliv i hele landsdelen. Vårt utdanningstilbud skal være tilpasset og relevant for de behovene som finnes. Flere av våre utdanninger benytter i stor utstrekning praksis som en del av utdanningen. Erfaringer fra universitetssykehus, universitets-NAV og universitetsskoler benyttes aktivt for å bygge langsiktig samarbeid som involverer forskning, utvikling, utdanning og innovasjon. Vi mener tilsvarende modeller vil være relevante også for privat sektor, for eksempel innenfor fiskeri- eller turistnæringen.

Også innenfor andre fagområder enn de tradisjonelle profesjonsutdanningene etableres det praksisemner i utdanningene ved UiT. Av andre praksisorienterte tilbud har UiT over flere år utviklet *internship*; en frivillig praksisordning der utvalgte studenter ved UiT arbeider i private- eller offentlige virksomheter og returnerer til studiene etter en avgrenset periode. For studentene representerer *internship* en mulighet til å bruke utdannelsen sin i en relevant arbeidssituasjon, mens det for virksomhetene gir en anledning til ny kunnskap, nye impulser og en arena for fremtidig rekruttering.

Gjennom Råd for samarbeid med arbeidslivet (RSA) er det i perioden 2014-2015 drøftet hvordan UiT gjennom styrket samspill med offentlige og private virksomheter kan bidra til økt relevans i utdanningene og økt nyskaping i næringslivet. I tillegg til rådets faste medlemmer³ har dekanene ved UiT blitt invitert til å delta i møtene. Den brede sammensetningen har bidratt til gode refleksjoner på strategisk nivå på tvers av fag og bransje. RSA har gitt en rekke anbefalinger til UiT og det vurderes nå hvordan dette skal følges opp og videreføres.

I forbindelse med fusjonen med Høgskolen i Harstad, Høgskolen i Narvik og UiT er det opprettet to nye viserektorstillinger med ansvar innen regional utvikling, en med sete i Harstad med ansvar for offentlig sektor og velferd og en i Narvik med ansvar for næringsliv og innovasjon. I videreutviklingen av samarbeidet med offentlig og privat sektor i landsdelen vil de nytilsatte viserektorene ved UiT få en viktig strategisk rolle i koplingen til UiTs utdanningsvirksomhet.

Peter F. Hjort-seminaret er et nytt initiativ ved UiT fra 2015 for å styrke samarbeid mellom arbeids- og næringsliv og fagmiljøene. Utgangspunktet for initiativet var å skape en møteplass der aktuelle problemstillinger kan drøftes på tvers av sektorer og bransjer, og der kunnskapsdeling, nettverksbygging og samarbeid kan legge grunnlaget for verdiskaping og innovasjon i og for landsdelen. Både i 2015 og 2016 samlet seminaret et bredt spekter av representanter fra landsdelens arbeids- og næringsliv og UiTs fagmiljøer, og på årets arrangement var det påmeldt 250 deltakere – og

---

³ RSA ved UiT består av 10 eksterne medlemmer fra offentlig og privat sektor, rektor, universitetsdirektør og studentrepresentant.

nær 100 ulike virksomheter var representert. Blant årets temaer var energi for fremtiden, helseteknologi, morgendagens kommunehelsetjeneste, oljevernberedskap og teknologi i havbruk.

Insentiver for utdanningsinstitusjonenes samspill med omverdenen

Det er tids- og ressurskrevende å utvikle nye former for samarbeid med eksterne parter, og ofte kan dette være et betydelig hinder for fagmiljøene. Denne utfordringen er fremhevet av NIFU i drøftingsnotatet «Økonomiske virkemidler for å fremme samarbeid mellom næringsliv og høyere utdanning» (2014), der det fremheves at den viktigste barrieren for samarbeid med arbeids- og næringslivet sett fra institusjonenes side, er manglende insentiver i finansieringssystemet for samarbeid. Den samme utfordringen er også trukket frem av NOKUT i utredningen «Arbeidslivsrelevans i høyere utdanning» (april 2015), der press på tid og ressurser betraktes som et vesentlig hinder for godt samspill. På denne bakgrunn imøtesees signalene i St. meld. nr. 18 (2014-2015) om å styrke samspillet med samfunns- og næringsliv gjennom finansieringssystemet ved å innføre et insentiv for utdanningsinstitusjonenes samspill med omverdenen.

Gjennomføring og frafall

Spørsmål 5: Hva er deres viktigste tiltak for å øke gjennomføring og redusere frafallet i høyere utdanning, tatt i betraktning en stadig mer sammensatt studentgruppe?

UiT har satt seg et ambisiøst mål om å bli nasjonalt ledende på gjennomstrømming og arbeider nå med å fastsette en tiltaksplan for å nå dette målet. I løpet av 2016 skal det utarbeides konkrete mål og tiltak for å forbedre gjennomføringen og redusere frafallet. Satsingen skal forankres i de ulike faglige ledelsesnivåene ved UiT, og de faglige lederne skal være pådrivere i prosessen. Arbeidet skal videre baseres på kvalitetssikrede data om gjennomføring og frafall på studieprogramnivå, som skal overvåkes og analyseres over tid.

Vi mener det er spesielt viktig med en tett oppfølging av nye studenter, slik at de raskt blir integrert i det faglige og sosiale fellesskapet. Flere av studieprogrammene ved UiT har gode erfaringer med å tilby veiledningssamtaler for alle førsteårsstudenter og vi vurderer nå om dette skal innføres som en fast ordning i alle studieprogrammene.

Samtidig er det viktig å følge opp studentene gjennom hele studieløpet. Behovet for å bistå studentene i deres læring er langt større i dag en tidligere, blant annet som følge av en stadig mer sammensatt studentgruppe, og stiller krav til undervisernes pedagogiske kompetanse. Vi mener at en generell heving av statusen til utdannings- og undervisningsarbeid vil bidra til at flere av våre fagansatte vil oppdatere sin pedagogiske kompetanse og dermed ha et bedre grunnlag for å legge til rette for aktiv og variert læring, individuell oppfølging og veiledning. Dette vil igjen kunne bidra til å redusere frafallet og øke gjennomstrømmingen.

Utdanningene vi tilbyr skal være attraktive og aktuelle, slik at vi tiltrekker oss de motiverte og godt kvalifiserte studentene. Vi er videre opptatt av at god programdesign med tydelig sammenheng, struktur, helhet og progresjon i det faglige innholdet gjennom hele studieløpet skal sikres for alle typer studieprogram (teoretisk baserte akademiske disiplinutdanninger, kunsthøgskoleutdanninger, profesjonsutdanninger m.v.), og at studieprogrammene lever opp til de forventningene vi skaper gjennom beskrivelser av blant annet innhold og læringsutbytte. Det må stilles tydelige og høye ambisjoner, krav og forventninger til studentene. Forventet arbeidsomfang for en typisk student for å lykkes med studiet, må være grundig beregnet av fagmiljøene og tydelig formulert til studentene. Godt organiserte utdanninger av høy kvalitet er nødvendig for å forhindre uønsket frafall og sikre høy

gjennomføring. Dette krever god og tydelig utdanningsledelse, som er et prioritert satsingsområde for UiT.

Undervisningskompetanse og merittering

Spørsmål 6: Hvilke tiltak bruker institusjonen for å styrke undervisningskompetansen til deres ansatte? Hvordan kan utdanning vektlegges tydeligere ved rekruttering og i meritteringen av fagpersonalet?

Arbeidet med å styrke undervisningsoppgaven, både med hensyn til status og fagansettes pedagogiske kompetanse, innebærer innsats på flere områder samtidig. Vi vil her trekke fram noen av UiTs viktigste tiltak.

Innføring av meritteringssystem for undervisning

I dag er det en ubalanse mellom de formelt sett likestilte oppgavene undervisning og forskning. Det er de vitenskapelige kvalifikasjonene som i all hovedsak vektlegges ved tilsetting og opprykk, det gis «forskningsfri», publikasjonspoeng mv. Belønninger knyttet til undervisning har så langt vært få og gjerne av symbolsk karakter. Med bakgrunn i en felles ambisjon om å gjøre noe med denne ubalansen, har UiT og NTNU gått sammen om utarbeide et forslag til hvordan undervisningskompetanse kan konkretiseres og tillegges større betydning ved vurdering og tilsetting i stillinger. Den presenterer videre et helhetlig forslag for merittering av undervisning og hvordan slik merittering kan belønnes. Vi viser her til arbeidsgruppas rapport *Innsats for kvalitet – forslag til et meritteringssystem for undervisning ved NTNU og UiT* for mer informasjon.

Innføringen av et pedagogisk meritteringssystem er et viktig og nødvendig virkemiddel i UiTs helhetlige satsing på å skape fremragende utdannings- og undervisningskvalitet. Ved UiT er det derfor ikke et spørsmål om hvorvidt vi skal ha et slikt system eller ikke, men hvordan dette kan gjøres på en måte som bidrar til å tydeliggjøre undervisningsoppgaven og styrke dens status, og til heving av kvaliteten i undervisning og utdanning. Oppmerksomheten rapporten har fått ser vi på som en bekreftelse på at utprøvingen av et slikt system har støtte og legitimitet i sektoren og således kan være begynnelsen på et arbeid med å realisere en meritteringsordning på nasjonalt nivå. Universitetsstyret avgjør i juni hvordan prosjektet skal gjennomføres ved UiT. (*Suppleres med hva som ble vedtatt av styret*).

Grunnlaget for å lykkes med å styrke undervisningsoppgaven og merittere særlig gode undervisere, må legges i en styrking og utvidelse av alle sider i arbeidet med pedagogisk basiskompetanse i høyere utdanning. Å gjøre det mer attraktivt å undervise vil trolig også medføre at flere av de fagansatte utvider og oppdaterer sin pedagogiske kompetanse.

Utvikling av pedagogisk kompetanse

Ressurssenter for undervisning, læring og teknologi (Result) skal bidra til bedre kvalitet i undervisning og læring ved UiT. Dette gjøres med basis i forskning på undervisning og læring i høyere utdanning, og gjennom oppfølging av fakulteter, institutter og enkeltpersoner når det gjelder utvikling av studiekvalitet. En rekke tiltak er etablert.

Result gir opplæring i universitetspedagogikk der målsettingen er å kvalifisere og videreutvikle ansatte i undervisnings- og forskerstillinger som trenger pedagogisk kompetanse for undervisning i høyere utdanning.

Med virkning fra 1.1.2008 vedtok universitetsstyret å innføre pedagogiske mapper som grunnlag for godkjenning av pedagogiske kvalifikasjoner (pedagogisk basiskompetanse) ved tilsettinger i undervisnings- og forskerstillinger. Ved tilsetting på kvalifiseringsvilkår stilles det krav om å utvikle en pedagogisk mappe i løpet av kvalifiseringsperioden. Mappen må være levert og godkjent for å oppnå

fast tilsetting. UiT har utarbeidet kriterier for godkjenning av pedagogisk basiskompetanse og rutiner for oppfølging av tilsatte på kvalifiseringsvilkår. Gjennom kurs, seminarer og veiledning arrangert av Result skal den enkelte ansatte gis faglig støtte og bistand i arbeidet med å utvikle en pedagogisk mappe.

I tillegg gir Result en rekke andre tilbud innenfor det universitetspedagogiske området. Det handler blant annet om kurs som er tilpasset erfarne undervisere som har behov for å få vurdert sin pedagogiske kompetanse i forbindelse med opprykksøknader. Det gis også kurs i forskningsveiledning for stipendiater, kurs i veiledningspedagogikk for stipendiater og kurs som handler om evaluering av læring og undervisning. Om det foreslåtte meritteringssystemet for undervisning innføres antas det at etterspørselen inn mot det samlede universitetspedagogiske området vil øke ytterligere.

Bruk av nye teknologier i undervisningen

Når det kommer til arbeid der digitalisering av undervisning står i fokus, så arbeides det i dag med betydelige endringer i en slik retning i flere fagmiljøer. Dette viser seg blant annet ved at stadig flere fagmiljøer i dag tar i bruk flere av de mulighetene som nå finnes for å filme egen undervisning. UiT har bygd opp et eget filmstudio til blant annet dette formålet og etterspørselen fra fagmiljøet er her raskt stigende. I tillegg skjer det en betydelig produksjon i instruksjons- og opplæringsprogrammer av digitale læringsverktøy som det også er en økning i bruken av. Det går på bedre pedagogisk bruk av LMS som Fronter og andre systemer som for eksempel Mediasite. Også bruk av verktøy som bidrar til bedre muligheter for flercampusundervisning rettes det nå oppmerksomhet mot. Det viser blant annet flere søknader som har kommet inn til *Program for undervisningskvalitet*.

Kollegaveiledning

Ved Fakultet for biovitenskap, fiskeri og økonomi skal det høsten 2016 gjennomføres en pilot på *kollegaveiledning*. Prosjektet går ut på at alle undervisere på noen utvalgte emner ved et institutt skal være mentorer/kollegaveiledere for undervisere på utvalgte emner ved et annet institutt. Som en del av prosjektet skal alle deltagerne skrive et refleksjonsnotat, og prosjektet skal avsluttes med et oppsummerings- og erfaringsdelingsmøte for alle fakultetets faglærere i januar 2017.

Skal beskrives nærmere.

Eksempler på god kvalitet

Spørsmål 7: Jeg ber om eksempler på utdanningstilbud eller utdanningsopplegg med særlig god kvalitet eller gode resultater (faglig innhold, organisering, tverrfaglighet, innovasjon evaluering / vurdering etc.), med en kort begrunnelse for hvorfor nettopp dette er et godt eksempel. Jeg setter også pris på eksempler på studietilbud hvor det ble avdekket sviktende kvalitet, men hvor man har lyktes med å løfte kvaliteten.

Lærerutdanninga

Tekst kommer, venter på innspill.

Fiskeri- og havbruksvitenskap i praksis (fyrårnprosjekt)

Praksisorientert undervisning har tradisjonelt vært knyttet til profesjonsstudiene, men UiT har en uttalt ambisjon om at studenter i alle studieløp skal komme i kontakt med nærings- og arbeidslivet. Etter tildeling av fyrårnmidler gjennom *Program for undervisningskvalitet* til prosjektet «uFisk»⁴ ved Norges fiskerihøgskole (NFH) i 2014, ble piloten *Fiskeri- og havbruksvitenskap i praksis* en realitet i 2015.

---

⁴ Utvikling av utdanning i fiskeri- og havbruksvitenskap

En fiskeri- og havbruksnæring i konstant endring, nytt rekrutteringsmønster blant studentene der få har bakgrunn eller erfaring fra sjømatsektoren, og et behov for å se de ulike emnene i en bachelorgrad i fiskeri- og havbruksvitenskap i sammenheng, skapte en etterspørsel etter et tettere samspill med aktører i sjømatnæringen.

Høsten 2015 startet de første studentene på emnet *Fiskeri- og havbruksvitenskap i praksis*. Responsen fra sjømatnæringen var overveldende, og praksisbedrifter fra hele verdikjeden ble rekruttert: interesseorganisasjoner, offentlig sektor, forvaltning, fiskebåtrederier, havbruksbedrifter, forskningsinstitutter, foredlingsanlegg og eksportforetak. Over 30 partneravtaler ble inngått. Det første semesteret hadde 17 studenter valgt emnet. I løpet av tre uker hadde studentene praksis i 14 ulike bedrifter fra Honningsvåg i nord til Svolvær i sør. I tillegg var det undervisning og seminarer mellom praksisukene, med fokus på erfaringsutveksling og på å forstå de ulike leddene i næringens verdikjede. Både studenter og representanter fra næringen har hatt en sentral plass i utviklingen av emnet, både gjennom tett dialog og oppfølging underveis, men også med en aktiv referansegruppe.

Fyrtårnmidlene gjorde det mulig å engasjere en praksiskoordinator som skulle sørge for tett oppfølging og dialog med praksisplassene, studentene og undervisere. Tilgang på studentmobilitetsmidler fra VRI⁵ Troms gjorde at NFH kunne tilby praksisplasser også i de tilfellene det påløp betydelige reiseutgifter. Tett samarbeid med Senter for karriere- og arbeidsliv og RESULT har bidratt til en god gjennomføring av pilotprosjektet.

Tilbakemeldingene fra praksisbedriftene er udelt positive. Mange trekker fram at det å ha en student i praksis tilfører dem ny kompetanse og et eksternt blikk på egen virksomhet. Alle har sagt seg villige til å motta nye studenter høsten 2016. I tillegg er det rekruttert flere nye partnere som tilbyr praksisplass. Studentenes tilbakemelding er at de opplevde å bli verdsatt på grunnlag av sin kompetanse ute i praksisbedriftene. Mange gir også tilbakemelding om at de nå ser en større relevans i de ulike emnene de har tatt tidligere i bachelorgraden, og at det også åpner seg muligheter for jobb, masteroppgaver o.l. i samarbeid med praksisbedriftene. «uFisk»-prosjektet vil i 2017 bli videreført i Fyrtårnprosjektet «Simfish»⁶.

Bedre undervisningskvalitet ved Det juridiske fakultet (fyrtårnprosjekt)

Våren 2015 startet Det juridiske fakultet ved UiT et toårig prosjekt med bedre undervisningskvalitet som overordnet målsetting. Målet kan sammenfattes i følgende punkter:

1. Økt digital og pedagogisk kompetanse hos de ansatte
2. Økt læringsutbytte for studentene på første avdeling gjennom
  - bedre forberedte studenter
  - bedre utnyttelse av digitale læringsressurser
  - bedre skrivetrening

Prosjektgruppen består av tre vitenskapelig ansatte, en pedagog, to administrativt ansatte og to studentrepresentanter.

Prosjektet står for en helhetstenking der kompetanse og læringsutbytte sees i en sammenheng, eller en kvalitetssirkel, som bare kan lukkes ved å vie begge deler oppmerksomhet. Det bygger på kjente undervisningsformer, pedagogiske virkemidler og teknologi. Prosjektet pretenderer ikke å finne opp kruttet på nytt, men fokuserer på å bygge på og videreutvikle det eksisterende. Ved å kombinere virkemidler på nye måter kan man skape disrupsjon som øker graden av forberedelse, mestring og

---

⁵ Virkemidler for regional FoU og innovasjon

⁶ [Innovativ læring i fiskeri- og havbruksstudiet](#)

motivasjon hos studentene. Et eksempel på slik disrupsjon er det digitale innføringskurset der det ble gitt informasjon og faglig innføring gjennom filmsnutter til studentene i tiden mellom de hadde takket ja til studieplass og oppmøte til semesterstart på campus. Her ble kjent informasjon formidlet på en ny måte (film) og på et nytt og langt tidligere tidspunkt enn før. Allerede i første prosjektår ble det oppnådd gode resultater.

Prosjektet er tildelt status som fyrtårnprosjekt gjennom UiTs *Program for undervisningskvalitet*. Det er trygt forankret blant studenter og ansatte på fakultetet. Studentene i prosjektgruppen er like mye involvert i arbeidet som de andre medlemmene og har blant annet produsert en rekke filminnslag.

Prosjektet tenkes videreført etter at prosjektperioden er slutt ved at tiltak og erfaringer implementeres på de andre årsenhetene av masterstudiet, og at fokuset på kompetansebygging hos lærerstaben opprettholdes. Det er også videreført allerede gjennom knoppskytinger. Prosjektet *Strafferetten i ny drakt* er en slik knoppskyting som blant annet har fått støtte fra Norgesuniversitetet med 545 000 kroner i prosjektmidler, i tillegg til undervisningskvalitetsmidler fra UiT.

Fyrtårnprosjektet ved Det juridiske fakultet er nyskapende og har en klar overføringsverdi til andre fagområder. Det har derfor vakt oppsikt internt ved UiT og har vært presentert og fremhevet i en rekke fora. Prosjektet som helhet har så langt vist seg å være velegnet til å ta tak i de utfordringene det så for seg i planleggingsfasen, og har kommet langt i å realisere tiltak, løsninger, bevisstgjøre ansatte og studenter i bestrebelsen på å oppnå best mulig kompetanse og læringsutbytte.

Ingeniørstudiet Bachelor i datateknikk

Ingeniørstudiet i datateknikk ved Fakultet for ingeniørvitenskap og teknologi (tidligere Høgskolen i Narvik) hadde for noen år siden svært høyt frafall. Fagmiljøet tok grep og gjorde betydelige endringer i undervisningsopplegget. Det har nå over år vært arbeidet for å forbedre undervisningskvaliteten i studiet.

Forsøk med opptak av forelesninger og nettstøtte i noen emner ble startet allerede i 2006, og fra og med kullet som startet i 2009 ble studiet gjort fullt tilgjengelig for nettstudenter. Dette økte fleksibiliteten av studiet betraktelig. Forelesninger ble streamet og gjort tilgjengelige for studenter i og utenfor campus slik at de både kunne oppleves live og sees i opptak. Det ble brukt et system for nettmøter slik at full toveis kommunikasjon var tilgjengelig. Formell kommunikasjon med studentene ble kanalisert gjennom LMS slik at all informasjon skulle være tilgjengelig for alle studenter, både campus- og nettstudenter. Etter hvert ble det imidlertid avdekket at med en slik 'nettifisering' av undervisningen bør det også gjøres didaktiske endringer. De tradisjonelle 45 minutters forelesningene ble til tider for monotone. Dessuten var det fristende også for campusstudenter å følge undervisningen hjemmefra heller enn å møte til undervisning på campus. Dette resulterte i et mer glissent studiemiljø på campus, studenter som ble hengende etter i progresjon fordi de ikke var like disiplinerte når de skulle følge forelesningene på nett og dermed økende frafall. Ingeniørstudiet bachelor datateknikk var for noen år siden ett av de med størst frafall.

Denne utviklingen gjorde at fagmiljøet gjorde en del forandringer på undervisningsopplegget. Det tilrettelegges nå for individuell og aktiv læring, personlig veiledning og arbeid i grupper. Noen undervisningsrom er designet om slik at studentene sitter gruppevis. I ett av rommene har hver gruppe en storskjerm som alle ser og som gruppemedlemmene arbeider mot. I programmeringsemnene skjer forelesningene i små bolker på 10-15 minutter der faglærer gjennomgår noe teori, hvorpå studentene jobber i grupper. Det er også innført obligatorisk oppmøte for campusstudentene slik at gruppene er nærmest fulltallige. Obligatorisk oppmøte er gjort i form av lab som er arbeidskrav. Nettstudentene kan delta i timene og gruppearbeid via nettmøter og arbeide på en tilsvarende måte som campusstudentene.

De kan jobbe i egne grupper eller sammen med campusstudenter. Fra 2016 vil nettstudentene spleises sammen ved at det arrangeres en samling i Narvik tidlig i høstsemesteret der de treffes og blir kjent med hverandre og campusstudentene. I noen emner på studiet planlegges det, og forsøkes, en overgang til «flipped classroom» der forelesningene er tilgjengelig som videoer på nett og skal sees før timene. Hovedfokuset er på den aktiviteten som da skal skje i timene.

Arbeidet med undervisningskvalitet på datateknikk er ikke bare overlatt den enkelte emneansvarlige, men gjøres av fagmiljøet i fellesskap. I dette arbeidet brukes tilbakemeldinger fra studenter aktivt, i form av spørreundersøkelser og dialog. Studentene er meget fornøyde, og i studiebarometeret for 2015 kom nettbasert datateknikk best ut av alle utdanninger i landet innen sin kategori.

Nasjonale utfordringer

Spørsmål 8: Hva mener dere er de viktigste utfordringene nasjonalt for å løfte kvaliteten i norsk høyere utdanning?

Dette er omtalt i sin helhet innledningsvis.

Departementets styring og virkemidler

Spørsmål 9: Har dere synspunkter på hvordan departementets styring og virkemidler kan utvikles for å stimulere til kvalitet?

SFU-ordningen

I dag er det stor skjevhet mellom henholdsvis fremragende sentre for forskning og utdanning når det kommer til tilførte ressurser. For å bidra til å heve status på arbeidet med å utvikling og heving av kvalitet i utdanning, mener UiT at SFUer bør gis bevilgninger på samme nivå som SFFer.

Finansiering av fellesgradssamarbeid

Det er et nasjonalt mål at norske institusjoner skal ta del i flere felles gradssamarbeid. Et vellykket felles gradssamarbeid anses pr i dag for å være den mest avanserte form for utdanningssamarbeid. Imidlertid er et vellykket felles gradssamarbeid svært vanskelig å nå, blant annet på grunn av kompleksiteten i slike samarbeid. Planlegging og drift av slike gradssamarbeid gjennom den sårbare pilotperioden er dertil svært ressurskrevende. Det er synd å erfare at samarbeid som får meget gode faglige evalueringer, også internasjonalt, ikke klarer økonomisk å drive samarbeidet fram til det blir bærekraftig nok til å bli en del av institusjonens etablert studieprogramportefølje. Departementets finansieringsordning for planlegging av fellesgradssamarbeid ble lagt ned etter noen få år. Vi anbefaler at departementet på nytt oppretter en ordning som gir støtte, ikke bare til planleggingsfasen, men også til drift av minimum et kull. Kanskje det er mulig å få til et felles arbeid i sektoren for å se på hvordan felles gradssamarbeid kan gjøres enklere enn i dag.

Nasjonal styring

Spørsmål 10: Ser dere behov for justeringer i nasjonale rammevilkår, lover eller forskrifter for å legge bedre til rette for kvalitetsutvikling i høyere utdanning, og i så fall hvilke?

Nasjonale rammeplaner

Rammeplaner har lenge vært kritisert både av institusjonene og av sentrale myndigheter for å begrense institusjonenes faglige autonomi, hemme nytenkning og hindre lokale tilpasninger i gjennomføringen av utdanningene. Stjernø-utvalget pekte i sin tid på at rammeplanene ikke gir noen garanti for kvalitet,

og at undersøkelser har vist at det er svært forskjellig hvordan de ulike utdanningsinstitusjonene følger dem opp i sine fagplaner. Utvalget foreslo å utvikle rammeplanene forutsatt at nødvendige nasjonale kompetansekrav til kandidatene fastsettes på annen måte.

I sluttrapporten etter NOKUTs kartlegging av hvorvidt læringsutbyttebeskrivelsene ved norske universiteter og høyskoler var i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (2015) påpekes det at rammeplanene representerer et nivå mellom rammeverket og institusjonenes læringsutbyttebeskrivelser, og at institusjonenes læringsutbyttebeskrivelser kan bli for detaljerte og omfangsrike når institusjonens faglige profil skal inkorporeres i tillegg til de mange kompetansepunktene i rammeplanen (som igjen bygger på et detaljert nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk).

Samspillsmeldingen (St. meld 13 Utdanning for velferd) trekker fram at rammeplanene for helse- og sosialfagene i noen tilfeller er i utakt med utviklingen i tjenestene. Et klart mål i Samspillsmeldingen er at alle de helse- og sosialfaglige grunnutdanningene, inkludert de lange profesjonsutdanningene, bør styres på samme måte. (kap.9.3.2), og Kunnskapsdepartementet vurderer derfor å erstatte de nåværende rammeplanene med en felles forskrift for alle de helse- og sosialfaglige grunnutdanningene på universitets- og høyskolenivå. Forskriften vil i så fall omfatte felles innhold og krav til praksisperiodene, men vil til forskjell fra rammeplanene, ikke inneholde kompetansemål knyttet til den enkelte utdanning. Det spesifiseres i Samspillsmeldingen at et system for fastsettelse av kompetansekrav derfor må være på plass før rammeplanene kan oppheves.

Det er et felles ønske og mål at innholdet i profesjonsutdanningene skal gjøre studenten i stand til å bli en godt kvalifisert profesjonsutøver. Universitetene har i all tid utdannet profesjonsutøvere uten at det har foreligget rammeplaner. UiT har fra 2009 til 2016 fusjonert med 4 høyskoler og tilbyr nå alle de tradisjonelle høyskolebaserte profesjonsutdanningene. Vi opplever at rammeplanene kan skape unødige hindringer i utviklingen av studiene, både fordi de fort blir utdaterte, er for detaljrike og gir lite rom for institusjonelt spillerom og kvalitetsutvikling.

Det må vurderes hvilken rolle rammeplaner for profesjonsstudier i universitetsregi skal ha i framtiden, spesielt i forhold til kravene som allerede er gitt i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk med læringsmål og utdypende retningslinjer som angir læringsutbytte.

De nasjonale rammeplanene nevnes også ofte i utvekslingsssammenheng som en faktor som kompliserer planlegging og gjennomføring av utvekslingsperioder, spesielt i fag der det ville kunne være aktuelt med opphold i mer enn tre måneder. Dette viser seg oftest innenfor helsefagene. Det bør tilses at de framtidige rammeplanene tilgodeser utvekslingsopphold, inkludert mulighet for faglig fordypning i utvekslingsperioden.

Forskerlinjer

Forskerlinjer ansees som en god mulighet for institusjonene til å øke rekrutteringen til forskerutdanninger i fag som tradisjonelt sett har lav rekruttering fordi uteksaminerte kandidater går rett ut i profesjonsarbeid. Det er også en mulighet å tidlig i løpet både identifisere og rekruttere forskertalenter. Medisinutdanningene kan vise til både lang og positiv erfaring med forskerlinjer og det er ønskelig å innføre forskerlinjer på flere fagområder.

Dagens forskerlinjer møter imidlertid noen utfordringer når det kommer til å være i henhold til gjeldende krav, for eksempel til tidsnormering eller til Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk sine krav til faglig progresjon mellom nivåene. Det er ønskelig at departementet løfter disse problemstillingene nasjonalt slik at ikke hver enkelt institusjon alene må løse utfordringene knyttet til dette området.